

УДК 811.161.2'37

М. П. Бобро

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**Концепти «жити», «життя»
як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень**

Бобро М. П. Концепти «жити», «життя» як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень. У статті розглянуто стан вивчення концептів «жити», «життя» у сучасних гуманітарних науках, передусім у лінгвістиці та етнолінгвістиці. Виявлено й схарактеризовано основні напрямки та методику аналізу концептів, звернуто увагу на їх етнокультурну маркованість та особливості вербальної маніфестації у різних мовах. Узагальнено досвід структурування концептів на ядро та периферію. Накреслено перспективи наукового дослідження концептів «жити», «життя» на матеріалі української мови в синхронічному та діахронічному аспектах.

Ключові слова: *концепт, лінгвокультурологія, мовна картина світу, семантичне поле, лексико-семантична група*

Бобро М. П. Концепты «жить», «жизнь» как объект современных лингвистических исследований. В статье рассматривается состояние изучения концептов «жить», «жизнь» в современных гуманитарных науках, в первую очередь в лингвистике и этнолингвистике. Выявлены и охарактеризованы основные направления и методика анализа концептов, обращено внимание на их этнокультурную маркированность и особенности вербальной манифестации в разных языках. Обобщен опыт структурирования концептов на ядро и периферию. Намечены перспективы научного исследования концептов «жить», «жизнь» на материале украинского языка в синхроническом и диахроническом аспектах.

Ключевые слова: *концепт, лингвокультурология, языковая картина мира, семантическое поле, лексико-семантическая группа*

Bobro M. The concepts «to live», «life» as an object of modern linguistic studies. The article considers the condition of the concepts «live», «life» in modern Humanities, first of all in linguistics and ethnolinguistics. Main trends and methods of the concepts analysis are defined and characterized, attention is paid to their ethnocultural markedness and peculiarities of their verbal manifestation in different languages. The experience of structuring the concepts into their core and periphery is summarized. Prospects of scientific study of the concepts «to live», «life» in the Ukrainian language in synchronic and diachronic aspects are outlined.

Key words: *concept, cultural linguistics, linguistic worldimage, semantic field, lexical-semantic group*

Концепт є одним з провідних понять сучасної лінгвістики. Увагу лінгвістів привертають передусім концепти, базові для національної концептосфери. У полі зору вітчизняних і зарубіжних науковців концепти *людина* (А. Пікалова, Л. Бояркіна, Є. Хомяков), *сім'я* (В. Яковлева, Н. Занегіна, Ю. Железнова), *воля* (О. Яцкевич), *час* (О. Задорожна, О. Афанасьєва, Баруздіна), *правда/неправда* (М. Мамич, Ж. Апекова), *чоловік* (А. Гайфулліна, Є. Дуссалиєва), *жінка* (Т. Сукаленко, М. Досимова) та багатьох інших. Об'єктом нашого дослідження є праці, присвячені аналізу концептів «жити», «життя». Мета статті — з'ясувати стан вивчення означених концептів та накреслити перспективні лінії їх лінгвістичного дослідження на матеріалі української концептосфери.

Лінгвісти вивчають концепт життя на різномірному мовному матеріалі. С. Власова проводить аналіз на матеріалі англomовної літератури (як британської, так і американської), який базується на сполучуваності імені «life» з атрибутами та предикатами. Концеп-

туальний фон концепту «life» широко відображає різні сторони соціального та особистого життя англomовних індивідів, а його зміст суб'єктивізується залежно від соціального статусу, освіти, гендерної приналежності особистості і змінюється у мовній картині протягом 19 — 20 століть [3]. О. Іпанова розглядає концепт «Жизнь» в російській мовній картині світу та принципи його лексикографічного представлення. З'ясовано етимологію слова-імені концепту, його словникову дефініцію, сполучуваність, однокореневі із лексемою «жизнь» слова, виявлено концептуальні метафори, ціннісні складники концепту, проведено асоціативний аналіз, сформульовано принципи укладання словника концептів та розроблено структуру словникової статті цього концепту [7]. Н. Новікова простежує мовне втілення концептуальної діади «життя — смерть» у російській фразеології, пареміології та афористиці. Дослідник виявляє поняттєвий компонент концептів «життя» і «смерть», вирізняє їх поняттєві, образні та ціннісні компоненти у фразеологічній, прис-

лів'ївній (рос. пословичної) та афористичній картинах світу, проводить соціолінгвістичний експеримент для виявлення усередненого уявлення про вербально-асоціативні поля концептів. За спостереженнями Н. Новікової для російської мови поняття життя та смерті є абсолютами метафізичного світу, вони взаємопов'язані й трактуються одне через одне [12]. І. Іванова досліджує українські національні стереотипи та їх кореляції, репрезентовані у фразеосемантичному полі «життя-смерть». Фразеологізовані стереотипи життя утворюють соціальний, темпоральний та екзистенційний тематично-концептуальні класи. Фразеологічні одиниці, пов'язані із смертю, кількісно превалюють над тими, що пов'язані із життям. У фразеологізованих стереотипах виявлено мотиви язичництва, християнства та образи сучасної цивілізації. Характерним для українського світогляду є міфологічний мотив фатального зв'язку життя людини та її Долі, Недолі або зірки [6]. В. Гольдберг зосереджує свою увагу над типологією структурних зв'язків, що організують лексико-семантичне поле «життя-смерть» у російській та англійській мовах. Науковець визначив структурну організацію лексико-семантичних полів «життя-смерть» у обох мовах та провів їх зіставлення, виокремивши при цьому лексико-семантичні групи «біологічне існування», «дихання», «втомленість», «сон». Перша з них є основною, а інші групуються навколо неї. Найчіткіше простежуються партитивний зв'язок і перетин між лексико-семантичними групами та антонімічний зв'язок між їхніми підгрупами [4].

Концепт «життя» в українській фраземіці розглядає Ж. Краснобаєва-Чорна. В процесі аналізу на основі словникових дефініцій однойменної лексеми у діахронічному аспекті визначено ядро концепту і встановлено його периферію за допомогою асоціативного експерименту. Здійснено семантичний аналіз концепту з виокремленням спільних і диференційних загальнокультурних й етнокультурних компонентів у межах усіх семантичних полів. Встановлено, що в українській фраземіці ядро концепту «життя» формується сімома складниками: 1) існування всього живого; 2) стан живого організму в стадії розвитку; 3) період існування кого-небудь, вік; 4) спосіб існування кого-небудь; 5) жива істота; 6) вияв фізичних і духовних сил живих істот; 7) те, що реально існує, дійсність. У результаті асоціативного експерименту

сформовано п'ятнадцять периферійних мікроконцептів концепту «життя»: Доля, Особа, Родина, Шлюб, Суспільство, Діяльність, Засоби існування, Життєвий інтерес, Скрута, Період, Місце, Ціна, Непередбачуваність, Неминучість, Ризик. Макроконцепт «життя» складається з комплексу мікроконцептів, навколо яких формуються семантичні поля, наприклад для мікроконцептів Родина та Шлюб — семантичне поле „Сімейне, подружнє життя”, для мікроконцепту Засоби існування — „Матеріальний стан життя”. Концепт ЖИТТЯ виникає у процесі структурування інформації про життя людини та його основні властивості. Тому обсяг змісту концепту містить відомості не лише про об'єктивний стан речей у житті (матеріальний стан, якісна й кількісна характеристика життя, особисте та суспільне життя тощо), а й відомості про уявлювані світи (потойбічне життя, підземний світ, небесний світ), гіпотетичний стан речей у цих світах, способи пересування між світами [8].

В. Тарасенко проводить дослідження концептів «життя» та «смерть» в російській та англійській мовах на фразеологічному матеріалі. Окрім власне лінгвістичного опису, що включає класифікацію фразеологізмів, які репрезентують концепти «життя» та «смерть», та здійснення порівняльного аналізу їх відбиття у системі англійської та російської мов, за допомогою асоціативного експерименту проведено експериментальне дослідження структури концептів у свідомості російськомовних та англомовних носіїв. Результати експериментів свідчать про релевантність класифікацій, розроблених на основі лексикографічних джерел, хоча зміст ядра і периферії концептів «життя» та «смерть» за матеріалами лінгвістичного та психолінгвістичного аналізів не співпадають. Ядро і периферія концептів, які окреслені на основі проведення психолінгвістичного експерименту, формуються за принципом «позитивне (ядро) — негативне (периферія)», а в лексикографічних джерелах кількісно превалюють негативні ознаки. При цьому оцінка ознак концепту «смерть» російськомовними та англомовними респондентами більш подібна, ніж оцінка ознак концепту «життя». У результаті зіставного аналізу виявлено, що міжмовною ознакою концепту «життя» є «життєвий досвід». Цей важливий складник уявлень про життя знайшов відображення у фразеології обох мов. Водночас внутрішньомов-

ними ознаками концепту, засвідченими в російській мові, є «легке, безтурботне життя», «гульотайське життя», а в англійській, — «успіх та збагачення», «жити згідно з власним переконанням, самостійно» [13].

Концепт жити / життя широко досліджується у лінгвокультурологічному аспекті. На матеріалі паремій української та італійської мов О. Близнюк зосередила свою увагу на концепті «життя» як опозиційному концепту «смерть». Ці концепти безпосередньо пов'язані з поняттями простору і часу. Життя як заданий природою вектор відбивається в часовій перспективі — лінії, що з'єднує минуле й майбутнє. Опис концептів «життя» і «смерть» проводиться на основі гештальтних метафор, які відбивають уявлення про життя й смерть, що притаманні наївній свідомості та маніфестуються в мові. Гештальтні метафори для концепту «життя» включають: життя — вода / рух / шлях до смерті / видимий шлях / вогонь / світоч / боротьба / зміна / нитка. Концепт життя в українському та італійському паремійному фонді ґрунтується на архетипах води і вогню, що становлять основні природні стихії. Так, метафора «життя — вода» виражає властивість життя змінюватись і минати — спливати, вогонь пов'язується з духовним началом людини. Життя сприймається як певний процес, рух, несталість, порівнюється зі шляхом, який людина проходить від народження до смерті. Метафори фіксують як ознаку життя семантичний компонент «розвиток». Концепт «життя» зіставлюваних культур ґрунтується на архетипах води, землі, світла, вогню, втілених в архетипових мотивах течії, руху, змінювання. Українська та італійська лінгвокультури маніфестують концепт життя в бінарній опозиції через концепт смерть; концепт смерть своєю чергою репрезентований через концепт життя [2].

Концепт «життя», мовними репрезентантами якого є російські паремії, досліджують Лі Джіан Пінг та Хо Сон Тэ. Дослідники дійшли висновків, що концепт життя реалізується у трьох основних значеннях: «фізіологічного життя людини», «соціального життя людини» (які мають часові межі) та «духовного (вічного) життя», які на більш ранньому історичному етапі розвитку мови й російської ментальності відповідають трьом лексемам: живот, житие та жизнь. Таким чином, життя людини — це складний феномен, представлений біологічним, соціальним і духовним

життям. Значення «вічне, духовне життя» проявляється в першу чергу у релігійних контекстах, у яких воно набуває найбільшої актуалізації, але при цьому вербалізується і в загальномовному дискурсі (у прислів'ях, приказках, поетичних образах), що відображає християнський світогляд російського народу. У сучасному осмисленні досліджувані концепти містять міфологічні уявлення про життя й смерть, які зумовлюють основні культурні конотації та змістові ознаки життя: «сила», «зростання», «народження», «продовження роду», «розвиток», «рух», «світло», «теплота», «відновлення», «відродження», «часова протяжність фізіологічного життя», «вічність духовного життя, яке не має часових меж» тощо, а також поетичні образи життя: вогонь, зоря, свіча, лампада, смолоскип; ріка, потік, водоверть добра і зла і т.ін. Крім міфологічних образів, у російській мовній картині світу представлена релігійна модель уявлень про життя й смерть, що реалізується в системі образів Бога, гріха, молитви, вічного життя тощо. Образи фразеології репрезентують прикметну змістом картину: людина проходить на Землі шлях по горі, життєвий шлях представлений як фізичний підйом та спуск, а післяжиттєвий — як піднесення душі. Виявлено такі імпліцитні образи концепту життя, як «постір» (поле, море, гора, шлях), «будова», «радість», «дарунок», «річ», «путівник», «тепло», «іжа» (малина), «нитка», «рух», «маяк» (світло), «гра», «театр», «пісня» [10; 15].

Є. Демідкіна вивчає об'єктивацію концепту «Leben» фразеологізмами, пареміями та афоризмами німецької мови. У фразеологізмах життя в німецькій культурі співвіднесене з глобальними категоріями «дія», «стан», «ознака», «умова», серед яких категорія дії домінує. За типами дії розрізняють: дії людини по відношенню до життя; дії самого життя (по відношенню до людини). У німецькій мовній картині світу життя є більшою мірою субстанцією, яку ведуть, ніж такою, яка веде, тоді як людина є активною, намагається керувати своїм життям, впливати на нього. Основними метафоричними моделями життя є абстрактно-філософська (час, простір, процес, цінність, основа істинності, задоволення), артефактна (предмет, зброя, одяг), натуроморфна (повітря, вогонь, вода, земля), міфопоетична, символічна та ментальна. У пареміях представлені темпоральні ознаки життя (швидкоплинність, тривалість та гранич-

ність), квалітативні (незмінність, непередбачуваність), відображені національні пріоритети життя (честь, дружба, порядок, чистота, радість, любов, мудрість). Життя виступає тут як антропоморфна, інтелектуально-освітня, зоофізична сутність, актуалізуються такі його ознаки, як навчальна (життя — «вчитель», «наука»), визначальна (життя — керівник), ментальна (життя — забуття). Афоризми відзначаються наявністю в їхній структурі метафоричних образів життя, в першу чергу «життя як абстрактна сутність»: мрія, розвиток, протистояння, проблема, подорож, лабіринт тощо [5].

Розглядаючи вербалізацію концептів «життя» та «смерть» лексемами та фразеологічними одиницями російської мови, Т. Лоскутова виділяє ядерні та приядерні зони семантичного змісту поля «життя». До ядерних зон належать «проміжок часу від народження до смерті, строк існування певної живої істоти», «суб'єкт та все, що і хто його оточує», «смерть», «певний спосіб існування об'єкта, що відрізняється за якимось ознаками з ряду подібних». До приядерних зон — «форма існування матерії, що відрізняється від неживого», «певний тип існування людини, що за якимись ознаками виділяється з ряду подібних», «певний часовий відрізок в житті когось, чогось», «бути рятуванням (рятувником) для кого-небудь, бути врятованим», «бути перешкодою для чийогось існування». У результаті аналізу семантики ядерної групи виявлено, що концепт «життя» у традиції російської культури несе в собі як загальнолюдський сенс, так і увагу до соціального боку дійсності: побуту, неможливості існування індивіду поза суспільством. За допомогою лексем та фразеологізмів, що об'єктивують концепт «життя», часто інакомовно представляється поняття смерті, оскільки в культурі багатьох народів існує традиція табування цього явища [11].

Д. Халікова досліджує проблему реалізації макроконцепту «жити» в російській та німецькій мовах, а З. Абубакірова — у російській та башкирській. Глобальний концепт «жити» охоплює увесь простір буття людини. В мовленні він висвітлює різні когнітивні моделі актуалізації: локальний, темпоральний, об'єктний, оцінний параметри життя, найменування засобів існування, мети життя, життєвих потреб, кінцевої фази буття. В усіх мовах концепт *жить / leben, wohnen / йшзу* конкретизується у таких

синтаксичних конструкціях: жити де (місце проживання), жити як (образ життя), жити як довго (тривалість життя), жити на що (засоби існування), жити заради чого (мета життя). Локальний аспект реалізується достатньо широко — область буття змінює обсяг від макросвіту до мікросвіту людини. Макросвіт — це існування людини у фізичному просторі: у Всесвіті, на планеті, на світі тощо, Мікросвіт людини створюється відносинами у особистій сфері буття, він включає такі номінації, як місто, вулиця, будинок, квартира кімната. Локальний блок є найчастотнішим, при цьому велику групу локальних конкретизаторів складають лексеми із значенням «помешкання», які фіксуються найдетальніше. Види помешкання розрізняються залежно від того, яке воно, з якого матеріалу збудоване, де знаходиться, для чого служить (постійне чи тимчасове). У функціонально-семантичній сфері буття важливе місце посідає поняття «процес життя, її початок та завершення», що включає дієслова «народитися, померти». Темпоральність проявляється як часовий інтервал та тривалість життя людини. Універсальними є одиниці вимірювання часу (рік, місяць, тиждень) та позначення періодів життя людини (дитинство, молодість, старість). Такий аспект, як посесивність, виділений в російській та німецькій мовах, реалізується за допомогою конструкції «чие життя», домінуючим складником якої є визначення суб'єкта (життя вченого, життя матері, життя батька), в результаті чого в мові фіксується опозиція «життя моє, особисте, власне ~ життя чуже». Конкретизатори із значенням оцінки буття стосуються характеристики життя з огляду на достатність / недостатність засобів до існування (опозиція бідність-багатство) та з огляду на наповненість подіями (опозиції жити спокійно — жити неспокійно, жити тихо — жити в нетерпінні). Цільовий аспект в обох мовах представлений опозицією «жити для кого, чого — жити для себе». Когнітивний блок життєвих потреб включає лексеми, що виражають природні фізіологічні потреби людини «спати», «споживати їжу» «одягатись» тощо [1; 14].

Словотвірні структури ядерних лексем концепту «життя» проаналізовано в студії Н. Кузнецової на матеріалі казок російської та англійської мов. На основі тлумачних словників обох мов складено схеми семантичних словотвірних полів лексем «life» та «жизнь».

Спільних значень виявлено небагато: 1) життя як об'єкт; 2) прояв життя як всього живого; 3) життєзабезпечення людини; 4) життя як протиставлення смерті; 5) життя як прояв якості; 6) номінація професій та їхніх атрибутів. Відмінною рисою англійської мови є наявність таких значень «образ життя», «життя як суспільна організація», «життя як мета», «життя як назва», «позначення безпеки життя», «життя як процес». Своєрідність російської мови виявляється в можливості словотворчих структур ядерної лексеми реалізувати значення «засіб для життя», «життя як дія», «інформація про людину», «сприйняття життя», «житниця». В англійських народних казках поняттєвий елемент аналізованого концепту вербалізується на рівні слова самою ядерною лексемою «life» та її дериватами "to live", "living", "lively", а в російських народних казках ядерна лексема «жизнь» функціонує разом із своїми дериватами «жить», «живой», «живо», «житье», «живот». На рівні фразеологізмів виявлено, що англійська лексема «life» може бути елементом фразеологізмів,

що функціонують у казках, а російська лексема «жизнь» відсутня в таких фразеологізмах, але присутні її деривати «жить», «живой», «живо», «житье», «живот» [9].

Отже, концепти «жити», «життя» в різних мовах досліджуються мовознавцями у різних аспектах: з огляду на відображення у національних мовних картинах світу; окремо та в опозиції «життя — смерть»; з урахуванням сполучуваності з предикатами та атрибутами; з точки зору вербального втілення у відповідному лексико-семантичному полі. Темпоральні, просторові та соціальні ознаки життя є універсальними для всіх мов, хоча у кожній окремій мові можуть бути представлені специфічні їх вербальні маніфестанти. В українській мові розглянуто особливості відбиття концепту у фраземіці. Перспективним є залучення до аналізу різнодискурсивного мовного матеріалу та аналіз лексико-семантичних груп «жити», «життя» у різних часових зрізах української мови. Це дозволить значно розширити знання про концепт «жити», «життя» в українській концептосфері.

Література

1. Абубакірова З. Ф. Представление суперконцепта «жить» в русско-башкирском функционально-когнитивном словаре: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / З. Ф. Абубакірова. — Уфа, 2002. — 180 с.
2. Близнюк О. О. Концепти «життя» і «смерть»: лінгвокультурологічний аспект (на матеріалі паремійного фонду української та італійської мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.11 «порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / О. О. Близнюк. — Київ, 2008. — 20 с.
3. Власова С. А. Концепт «Life» в современной англоязычной культуре: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / С. А. Власова — Кемерово, 2003. — 180 с.
4. Гольдберг В. Б. Типология структурных связей, организующих лексико-семантическое поле (на примере поля «Жизнь—смерть» в русском и английском языке): дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / В. Б. Гольдберг. — Воронеж, 2004. — 225 с.
5. Демидкина Е. А. Фразеологизмы, паремии и афоризмы как средство объективации концепта «Leben» в немецкой языковой картине мира: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Е. А. Демидкина. — Саратов, 2007 — 264 с.
6. Іванова І. Б. Фразеосемантичне поле «життя/смерть»: національні стереотипи та їх кореляції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.01 «українська мова» / І. Б. Іванова. — Київ, 2008. — 20 с.
7. Іпанова О. А. Концепт «жизнь» в русской языковой картине мира: Лингвокультурологический и лексикографический аспекты: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / О. А. Іпанова. — Санкт-Петербург, 2005 — 225 с.
8. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Концепт «життя» в українській фраземіці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.01 «українська мова» / Ж. В. Краснобаєва-Чорна — Дніпропетровськ, 2008. — 21 с.
9. Кузнецова Н. В. Словообразовательные структуры ядерных лексем концепта «жизнь» : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Н. В. Кузнецова. — Москва, 2010. — 181 с.
10. Лі Джіанпінг. Концепти «життя» та «смерть» в російській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.01 «українська мова» / Лі Джіанпінг. — Харків, 2009. — 15 с.

11. Лоскутова Т. Н. Концепты «жизнь–смерть», вербализованные лексемами и фразеологическими единицами русского языка, в лингвокультурологическом аспекте : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Т. Н. Лоскутова. — Челябинск, 2009. — 179 с.
12. Новикова Н. А. Концептуальная диада «жизнь–смерть» и ее языковое воплощение в русской фразеологии, паремиологии и афористике: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Н. А. Новикова. — Череповец, 2003 — 190 с.
13. Тарасенко В. В. Концепты «жизнь» и «смерть» в системе языка и сознания разноязычных носителей: на материале фразеологизмов: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / В. В. Тарасенко. — Комсомольск-на-Амуре, 2008. — 244 с.
14. Халикова Д. Р. Аспекты реализации макроконцепта «жить» в русском и немецком языках: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Д. Р. Халикова. — Уфа, 2004. — 175 с.
15. Хо Сон Тэ. Концепты «жизнь» и «смерть» в русском языке: на материале фразеологизмов и паремий: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Хо Сон Тэ. — Москва, 2001. — 219 с.

УДК 811.161.1'1+821.161.1.09

О. С. Костина-Кассанелли

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Концепт и мотив: междисциплинарная соотнесенность понятий

Костина-Кассанелли О. С. Концепт та мотив: міждисциплінарне співвідношення понять. Головною метою цієї статті є розгляд смислового співвідношення двох базових понять літературознавства та когнітивної лінгвістики — літературного мотива й культурного концепта, та їхньої експлікації в сучасному поетичному тексті. На основі порівняльного аналізу наукових понять встановлюються принципи їхньої взаємодії у практиці осмислення сучасного пісенного тексту. Евристичний потенціал співвідношення цих понять показано на прикладах аналізу поетичних фрагментів, що належать до ідіолекту російського рок-поета Б. Б. Гребенщикова.

Ключові слова: *мотив, лейтмотив, концепт, когнітивна лінгвістика, концептуалізація.*

Костина-Кассанелли О. С. Концепт и мотив: междисциплинарная соотнесенность понятий. Данная статья посвящена смысловому соотношению двух базовых понятий филологии и когнитивной лингвистики — литературного мотива и культурного концепта — и их проявлениям в современном поэтическом тексте. На основе сравнительного анализа научных понятий устанавливаются принципы их взаимодействия в практике осмысления природы современного песенного текста. Эвристичный потенциал соотнесения этих понятий показан на примерах анализа поэтических фрагментов, принадлежащих к идиолекту русского рок-поэта Б. Б. Гребенщикова.

Ключевые слова: *мотив, лейтмотив, концепт, когнитивная лингвистика, концептуализация.*

Costina-Cassanelli O. S. Concept and motif: interdisciplinary attraction of notions. The main aim of this article is to give consideration to two basic notions of philology and cognitive linguistics, which are the motif and the cultural concept, and to their explications in modern poetry. In our research, we intended not only to fulfill a basic comparative analysis of these conceptions, but also to define at maximum the principles of possible interaction of their functions within modern song lyrics. The particularities of attraction relations between two scientific conceptions are shown in poetical fragments belonging to Russian rock-poet B. B. Grebenshchikov's idiolect.

Key words: *motif, leitmotif, concept, cognitive linguistics, conceptualization.*

По степени концентрированности, сжато-сти и недискретности содержащегося смысла ни один вид текста не сравнится с поэтическим. Для исследователя рок-поэзии, — особого жанра, в котором художественное событие рождается на стыке поэзии и музыки, эта особенность становится особенно очевидной. Смысловая амбивалентность русского рока,

являющего собой сложное переплетение «родных» и привнесенных культурных кодов, концептуальных систем, ассоциативных ин-тертекстуальных цепочек, усиливает эстетическую напряженность поэтического текста.

Концептуально русская рок-поэзия имманентна определенной части русской литературы конца XX века. В целом рок-культура